

Čo by dieťa malo ovládať a vedieť pred nástupom do základnej školy

Nástup do školy je pre dieťa významným medzníkom. Doposiaľ chodilo do materskej školy, kde bolo dostatok času a priestoru na hru. Nevyžadovalo sa od neho podávať výsledky, nebolo hodnotené známku, často krát činnosť vykonávalo len pre radosť. Dieťa nástupom do ZŠ získava novú rolu – stáva sa školákom, žiakom.

Od septembra sa veľa vecí v jeho živote zmení, pribudnú povinnosti, budú sa od neho očakávať výsledky a dobré známky. Niekedy sa dieťa môže do školy aj tešiť, podobne ako na výlet, no po určitom čase začne školu odmietať. Teda to, či sa dieťa na školu teší, alebo nie, nevyvedá o tom, či je na školu pripravené a zrelé.

Rada by som Vám preto poskytla viacero informácií o školskej zrelosti, čo všetko zahŕňa a kedy je dieťaťko pripravené nastúpiť do školy a zvládnuť požiadavky školy.

Dieťa v období okolo 6 rokov dozrieva vo viacerých oblastiach. Dozrievať znamená, že niektoré činnosti sa síce môžu u neho precvičiť a natrénovať, ale v niektorých oblastiach jeho telo naozaj potrebuje len čas na dozretie, podobne ako bábätko v matkinom brušku rastie 9 mesiacov a nedá sa to uponáhľať. Pripravenosť dieťaťa na školu môžeme definovať ako výsledok biologického zrenia a pôsobenia výchovných činiteľov z okolia na dieťa. Vo všeobecnosti môžeme hovoriť o troch oblastiach zrelosti dieťaťa. A to je:

- fyzická zrelosť /vek dieťaťa, telesná konštitúcia, zdravotný stav/
- psychická, rozumová, mentálna zrelosť
- emocionálne – sociálna zrelosť

Posúdenie telesného vývoja a zdravotného stavu dieťaťa je najmä v kompetencii detského lekára.

Vek je hlavným kritériom, ktoré je rozhodujúce pre prijatie dieťaťa do školy. U nás zákon č. 254/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 22. Mája 2008 §19 ods. 3 hovorí: „...povinná školská dochádzka začína začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕši šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť, ak tento zákon neustanovuje inak.“ Tento zákon tiež ustanovuje, že zákonný zástupca dieťaťa je povinný prihlásiť školopovinné dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky, ak k 31.8. v danom kalendárnom roku dovŕši vek 6 rokov.

Len pre zaujímavosť, v súvislosti s telesnou zrelosťou dieťaťa, sa uvádza tzv. „filipínska miera“. Podľa nej je dieťa pripravené na vstup do školy vtedy, ak sa pravou rukou cez hlavu dotkne svojho ľavého ucha a naopak. Ani tento ukazovateľ nie je dostatočnou výpoveďou o školskej spôsobilosti dieťaťa, no môžete si to so svojím dieťaťom skúsiť.

Ďalším znakom dozrievania je aj zmena mliečneho chrupu za trvalý.

Posúdenie psychickej pripravenosti dieťaťa na školu je najmä v kompetencii psychológov, no často krát aj pani učiteľky v materskej škole vedia počas práce s deťmi odhadnúť ich spôsobilosť. Škola kladie od začiatku na dieťa nároky, ktoré by bez primeraného rozvoja mentálnych schopností nebolo schopné splniť. Dieťa v predškolskom veku musí byť pripravené na to, aby zvládlo a dokázalo osvojovať si nové vedomosti a zručnosti. Psychická pripravenosť dieťaťa sa najvýraznejšie odzrkadľuje v oblastiach vnímania, rozumového poznávania a kresbe dieťaťa.

V súvislosti s vývinom rozumových schopností sa rozvíja aj reč dieťaťa. Zlepšuje sa formálna aj obsahová stránka reči. Dieťa by pri vstupe do 1. ročníka už malo rozprávať čisto. Aj napriek tomu, veľké percento detí vstupuje do 1. ročníka s dysláliou. V takom prípade, keď dieťa ešte nevie vyslovovať všetky hlásky správne, odporúčam návštevu logopéda. Aj za pár mesiacov vie dieťa dosiahnuť vynikajúce výsledky pri správnom a pravidelnom nácviku.

V rámci tejto psychickej oblasti pripravenosti dieťaťa je dôležité aj dozrievanie sluchu a zraku (sluchové a zrakové rozlišovanie), a tiež rozvoj grafomotoriky. Práve okolo veku 6 rokov už by dieťa malo vedieť zrakom rozlíšiť podobné tvary, nájsť medzi dvoma podobnými obrázkami rozdiely a podobne (zraková diferenciácia je potrebná pri čítaní). Malo by vedieť napr. zložiť obrázok z dielčích častí (skladanie puzzle). Po 6. roku veku dieťaťa sa vyvíjajú aj očné svaly, aby im to dovoľovalo pohybovať očami pomaly a zámerne po riadkoch malých písmeniek. Až do veku 5 – 6 rokov má mnoho detí vizuálne obmedzenia, často sú ďalekozraké. Vo veku 6 rokov je väčšina detí schopná rozlišovať smer hore a dolu, neskôr smer vpravo a vľavo. Deti, ktoré nie sú dostatočne zrelé, nie sú schopné rozlišovať medzi tvarovo podobnými písmenami, napr. p-b-d, čo môže spôsobovať ťažkosti pri učení. Dieťa by už malo vedieť určiť najmä prvú, no aj poslednú hlásku v slove (sluchová diferenciácia potrebná pri písaní diktovaných textov a písaní všeobecne). Môžeme to s dieťaťom doma precvičovať.

Rozvinutá grafomotorika je dôležitá pri nácviku správnych tvarov písmen, dieťa píše pekne, bez silného tlaku na podložku. Dieťa by malo už správne držať písadlo. Lateralita – či je dieťa ľavák alebo pravák, by už mala byť vyhranená, teda dieťa, ak je v tejto oblasti zrelé, už by nemalo striedať ruky pri písaní, kreslení.

Dieťa by už malo vedieť vnímať čas a priestor, rozlíšiť pravú a ľavú ruku, vedieť kde je hore, dole, za, nad, pred a pod. Čo sa týka matematických predstáv, malo by vedieť napočítat aspoň do 6 a vedieť priradiť aj správny počet k danému číslu. Malo by poznať pojmy menej – viac. Dieťa by sa malo vedieť cielene sústrediť na činnosť, ak mu povieme, že teraz je to dôležité aspoň na 10 – 15 minút. Teda dozrieva aj koncentrácia pozornosti, zameranie sa na ukončenie úlohy, dieťa neodbieha od činnosti.

Úspech v prvom ročníku v škole predpokladá, že dieťa bude nielen telesne a psychicky pripravené, ale že bude emocionálne stabilné, s vybudovanou odolnosťou voči frustráciám, schopnosťou prijať a zvládnuť neúspech, ale tiež dostatočne zrelé na to, aby sa dokázalo odlúčiť od rodičov, podriaďiť sa autorite učiteľky a malo vybudovanú schopnosť primerane sa adaptovať na nové prostredie a kolektív spolužiakov. Dostatočne pripravené dieťa pred vstupom do školy by už malo vedieť oddeliť hru od povinností. Impulzívne konanie, citová

labilita, precitlivenosť, plačlivosť, nesústredenosť, nesamostatnosť, vzdorovitosť, agresivita patria medzi znaky dieťaťa nepripraveného na školu. Nakoľko Vaše deti navštevovali materskú školu, v tejto oblasti by mali byť náležite pripravené. Dôležité je najmä plnenie požiadaviek dospelého bez strachu a emocionálnej instability a tiež schopnosť spolupráce s vrstovníkmi. Do tejto emocionálno – sociálnej zrelosti patrí aj samostatnosť dieťaťa v samoobslužných činnostiach. Dokáže sa samé najesť príborom, umyť sa, samostatné je aj na toalete, samé sa oblečie aj vyzlečie a pod.

Stáva sa, že dieťa dovŕšením veku 6 rokov nedosiahne náležitú zrelosť v daných oblastiach, nie je pripravené na nástup do ZŠ. Dieťaťu je navrhnutý odklad povinnej školskej dochádzky o 1 rok. V takomto prípade je potrebná správa z diagnostického psychologického vyšetrenia z Centra psychologického poradenstva a prevencie (CPPaP). Ak by bolo nejaké podozrenie, verím, že by Vás už kontaktovali pani učiteľky resp. odborný zamestnanec z materskej školy.

Základná škola s materskou školou na Jarnej ulici bude otvárať aj nasledujúci školský rok prípravný ročník, ktorý je určený pre deti, ktoré ešte nedosiahli školskú spôsobilosť a zrelosť, resp. ich zdravotný stav im neumožňuje zvládnuť požiadavky bežnej základnej školy. V tomto prípravnom ročníku sú s deťmi rozvíjané všetky spomínané oblasti, dieťa má možnosť privyknuť si na prostredie školy, stáva sa školákom, no ešte nie sú na neho kladené požiadavky bežnej prvej triedy. Na prípravný ročník sú veľmi dobré ohlasy, táto možnosť je dobrou voľbou, ak dieťa potrebuje mať ešte rok odloženú školskú dochádzku.

V súčasnej situácii s ohľadom na karanténu pre koronavírus môžeme dieťa pripraviť na nástup do základnej školy aj z pohodlia domova. Pripravila som Vám pár odporúčaní a rád, na čo sa zamerať, a tiež nejaké ilustračné pracovné listy. Samozrejme, podobných nájdete na internete alebo v pracovných zošitoch pre predškolákov kopec, dané úlohy slúžia len na inšpiráciu.

Úlohy na inšpiráciu pre predškolákov:

Hrubá motorika (dôležitá pri neskoršom vývine jemnej motoriky, aj svalov v okolí úst slúžiacich na správne vyslovovanie hlások):

- beh, skákanie, dieťa prejde po rovnej čiare/obrúbniku
- dokáže stáť alebo skákať na jednej nohe (aj pravej aj ľavej)
- loptové hry, chytanie a hádzanie lopty
- striedavá chôdza po špičkách a po pätách
- chytanie drobných predmetov prstami na nohách

Jemná motorika a grafomotorika (dôležitá pri písaní, kreslení, obratnosti dieťaťa):

- stavebnice, puzzle (precvičenie aj zrakového rozlišovania)
- navliekanie korálikov
- modelovanie z plastelíny
- manipulácia s malými predmetmi, ručné práce

- strihanie a práca s nožnicami
- uvoľnenie svalov celej ruky kreslením na zvislú plochu, ako je tabuľa (napr. papier pripnutý na dvere). Dieťa bude mať menší tlak na podložku pri písaní a kreslení, precvičí si celú ruku od ramena.
- pozná hmatom geometrické tvary
- triedenie fazule/hrachu a iných strukovín
- kreslenie a prekresľovanie, napodobňovanie tvarov, vymaľovanie

Zraková diferenciacia (potrebná pri čítaní, písaní a iných činnostiach):

- nájdí v rade tvarov iný tvar
- nájdí rozdiely medzi 2 zdanlivo podobnými obrázkami
- rozlišovanie farieb, pozná základné farby
- rozlišovanie poprekrývaných obrázkov
- poskladá obrázok, puzzle podľa predlohy
- pexeso
- nájdí predmety z okolia ktoré sú: zelené/ z dreva/ z papiera a pod....
- bludiská

Sluchové vnímanie a rozlišovanie (dôležité pri porozumení hovoreného slova, zadávaní slovných inštrukcií, písaní diktátov, aktívne počúvanie a zameranie pozornosti, a pod.):

- rozoznávajú piesní podľa melódie
- vyťukávanie a napodobňovanie zvukov
- rozpoznanie predmetov podľa zvuku
- rozoznáva podobne znejúce slová ako napr. pes – les, kôš – nôž, lety – letí, vila - víla a pod.
- určí prvé a posledné písmeno v slove
- rýmovačky, básničky
- vymysli čo najviac slov na dané písmeno

Orientácia a matematické predstavy:

- dieťa rozpoznáva smery hore – dole, dopredu – dozadu, prvý – posledný, väčší – menší, menej – viac a pod.
- rozoznáva pravú a ľavú stranu/ruku
- vie, čo sa robí ráno, na obed, večer, včera, dnes a zajtra
- pozná ročné obdobia
- kresliaci diktát – vpravo hore nakresli slniečko, vľavo dole nakresli kvietok, uprostred nakresli srdiečko a pod.
- pozná geometrické tvary – kruh, štvorec, obdĺžnik a trojuholník
- pomenuje a zoradí – malý, veľký a stredný. Dieťaťu môžeme dať napr. gombíky rôznych farieb a veľkostí a poprosiť ho, nech nám ich roztriedi podľa farieb, podľa veľkosti a pod.
- pozná čísla minimálne do 6, mechanicky vie vymenovať číselný rad do 10
- vie priradiť množstvo k počtu minimálne do 6

Vedíme dieťa k samostatnosti v každom smere a tiež aby si vedelo upratať svoje okolie. Je dôležité, aby si dieťa vedelo udržiavať poriadok na svojom pracovnom stole, neskôr na školskej lavici a neporiadok tak nerozptyľoval jeho pozornosť.

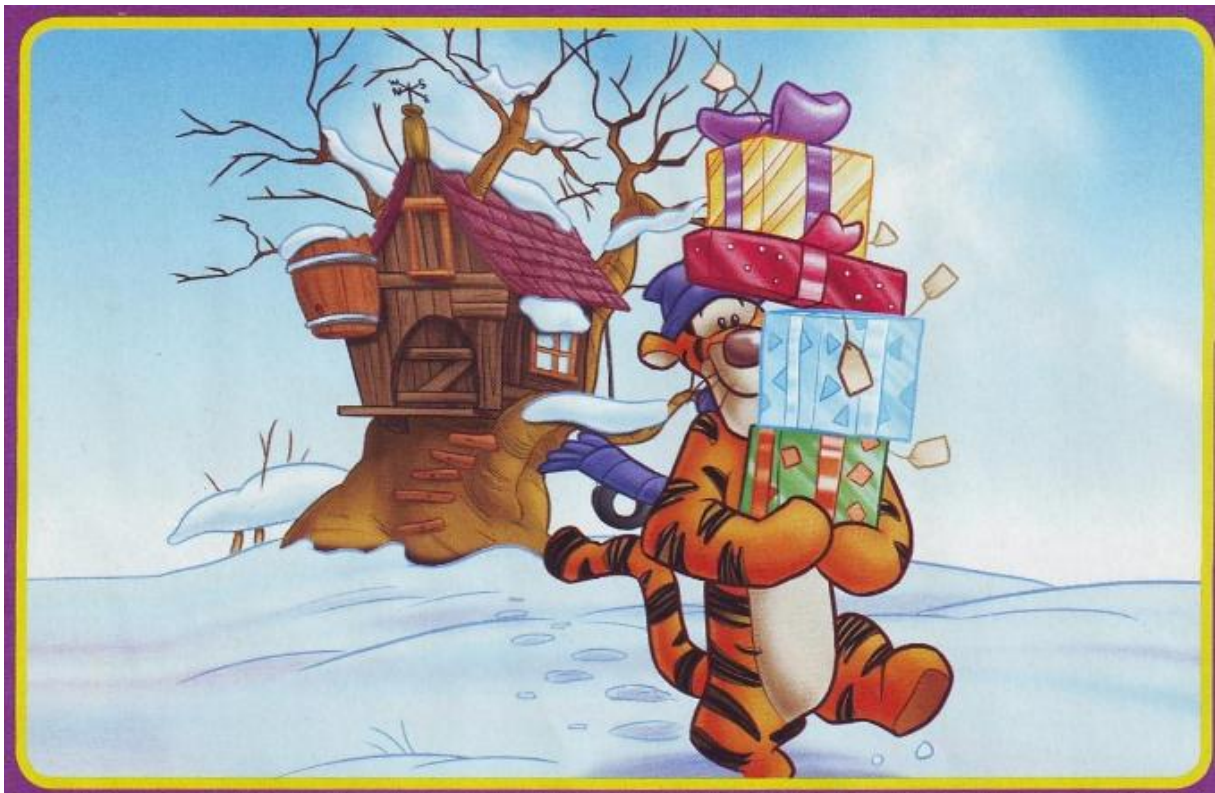
Dieťa je už samostatné v samoobslužných činnostiach – samé sa naje s použitím príboru, umyje sa, vyčistí si zuby, oblečie a vyzlečie sa, samostatné je aj na toalete. Vie si samé zaviazať šnúrky.

Prajem Vám a Vaším predškólakom najmä veľa zdravia, no aj ľahkosti a zábavy pri precvičovaní podobných úloh. Verím, že tento text Vám priniesol nie len informácie ale aj inšpirácie na aktivity s Vašimi deťmi.

Všetko dobré a pekné dni.

Vypracovala: PhDr. Lívia Korenková, školská psychologička

Nájdí rozdiely medzi 2 obrázkami:

Ktorý z dielikov puzzle nie je z obrázka?

